

POTROŠNJA LIJEKOVA

HRVATSKA MEĐU ZEMLJAMA S NAJMANJOM POTROŠNJOM INOVATIVNIH LIJEKOVA

KAKO PO VRIJEDNOSTI, TAKO I PO BROJU PAKIRANJA, HRVATSKA PO POTROŠNJI LIJEKOVA PO STANOVNIKU ZAOSTAJE U ODNOSU NA DRUGE ZEMLJE, A I TROŠAK SAMIH LIJEKOVA JE ZNAČAJNO NIŽI U USPOREDBI S OSTALIM ZEMLJAMA. KAD SE TOME PRIDODA I ČINJENICA DA SU U HRVATSKOJ CIJENE LIJEKOVA IZUZETNO NISKE, DOLAZIMO DO ZAKLJUČKA DA LIJEKOVI NISU GENERATOR PORASTA TROŠKOVA U ZDRAVSTVU

SANI POGORILIĆ, IZVRŠNI DIREKTOR IFI

Jedna od najvećih predrasuda u zdravstvu, potrošnja lijekova, opet je u središtu interesa javnosti. Posljednjih tjedana slušamo kako su dugovi za lijekove narasli na dvije milijarde kuna, a iako se može zaključiti kako je toliko više novca utrošeno, riječ je zapravo o starim računima koje bolnice još nisu platile. Jedan od razloga za ovakvu bilancu leži u sta-

nju državnog proračuna, iz kojega, unatoč zakonskim obvezama, nije uplaćen sav novac, radi čega nam ponovno prijete situacija u kojoj će država „sanirati“ zdravstvo, kao što smo već imali prilike vidjeti u prošlosti. Druga se predrasuda odnosi na skupe lijekove, čija je potrošnja na teret HZZO-a, na prvi pogled doduše, povećana. Istovremeno, ne ističe se da je HZZO potro-

šio manje od planiranog te da je industrija temeljem financijskih ugovora u zdravstveni fond uplatila dodatnih dvjestotinjak milijuna kuna. Također, u prošlogodišnje troškove za lijekove ponovo je ubrojena i ljekarnička naknada za izdavanje lijekova što na godišnjoj razini iznosi više od 300 milijuna kuna. Unatoč tome, pa i pribrajajući ljekarničku naknadu u potrošnju li-

jekova, u 2015. je potrošeno manje od planiranih 3,2 milijarde kuna za lijekove na recept.

Inovativna farmaceutska inicijativa (iFI) prije nekoliko je godina shvatila da je nužno imati provjerljive i uniformirane podatke temeljem kojih bi se u Hrvatskoj realno pratila potrošnja lijekova. Ideja je bila da ti podaci također budu usporedivi s podacima iz ostalih europskih zemalja. Stoga je iFI, udruženje koje okuplja 24 inovativne kompanije u Hrvatskoj, u tu svrhu angažirala tvrtku IMS, najveću svjetsku

čime se otvara financijski prostor za uvođenje novih lijekova.

Lijekovi, naravno, prate sudbinu zdravstvenih sustava koji u pravilu nemaju dovoljno novca za zadovoljavanje svih potreba stanovništva te se svi suočavaju s različitim izazovima, poput održavanja financijske stabilnosti sustava bez narušavanja kvalitete liječenja. Sve dosadašnje hrvatske vlade prepoznale su zdravstvo kao važan segment društvenog interesa što se, prije svega, ogleda u tome da Hrvatska

izdvaja 18 posto javnih sredstava za zdravstvo [više od nas izdvaja jedino Njemačka]. Uz to, 85 posto zdravstva se financira iz javne potrošnje (porezi, doprinosi i drugo) i samo je Luksemburg prema tom postotku iznad nas. Nažalost, kada se taj postotak izračuna u odnosu na BDP, hrvatska slika zdravstvenog financiranja je poražavajuća tj. u apsolutnom iznosu riječ je o malim iznosima novca.

Izdvajanje za zdravstvo po stanovniku od 7,8 posto BDP-a je slabije od prosjeka EU koje iznosi gotovo 10 posto BDP-a. Iako razlika u udjelu izdvajanja za zdravstvo u odnosu na BDP na prvi pogled nije velika, ako taj postotak preračunamo u novčane iznose, dolazimo do činjenice da Hrvatska za zdravstvo izdva-

INOVATIVNI LIJEKOVI PROMIJENILI SU TIJEK MNOGIH BOLESTI I TAKO NEIZLJEČIVE BOLESTI UČINILE IZLJEČIVIM ILI BAREM LAKŠE PODNOŠLJIVIM

konzultantsku kuću za zdravstvene sustave, a pogotovo za politiku i promet lijekova. IMS koristi istu metodologiju u svim zemljama svijeta i mjeri potrošnju prema veleprodajnim cijenama (tj. bez uračunatih popusta za npr. lijekove koji su predmet javnih nabava kao i bez povrata za lijekove s Popisa posebno skupih lijekova). Riječ je o jednoj referentnoj instituciji koja prikuplja i obrađuje podatke o potrošnji lijekova, a posljednji podaci koji su dostavljeni iFI-ju datiraju iz listopada ove godine.

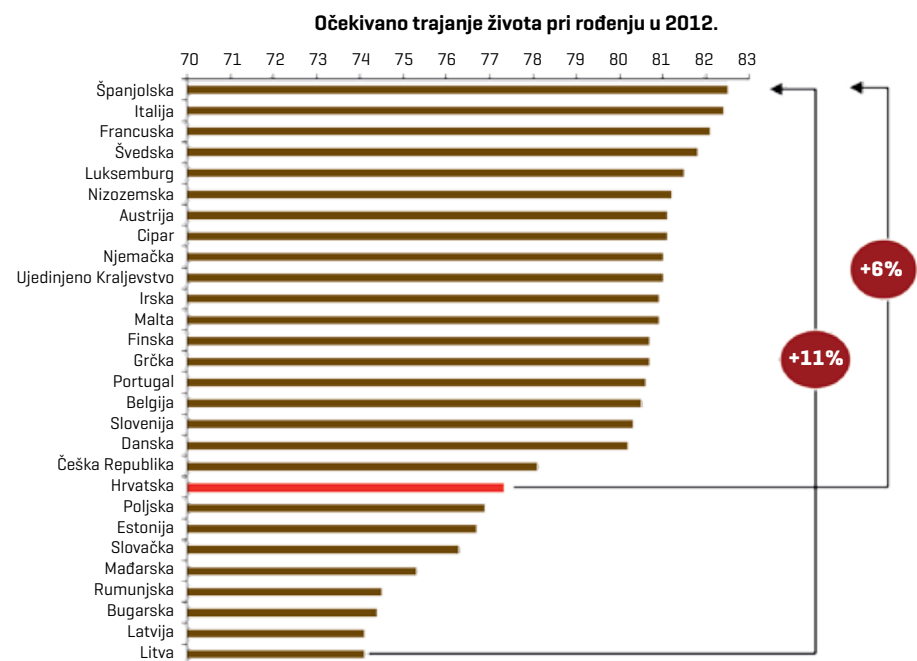
Podaci pokazuju da se u Hrvatskoj po stanovniku godišnje troši najmanja količina lijekova (prema broju standardnih jedinica) u Europi iako nismo toliko loši u odnosu na europski prosjek. No, ako ponovno napravimo usporedbu ali ovoga puta financijskih podataka ispada da se u Hrvatskoj po stanovniku troši 137 eura dok se, primjerice, u Sloveniji troši oko 250 eura, a u Austriji i Francuskoj oko 375 eura.

Zanimljiv je i tržišni odnos generičkih i inovativnih lijekova. Podaci IMS-a pokazuju da je financijski udio generičkih lijekova posljednjih godina stabilan i iznosi oko 45 posto ukupnog tržišta lijekova u RH, a viši postotak od nas imaju samo Latvija i Poljska. Kada to pretvorimo u volumni udio (broj kutija lijeka) dolazimo do 70 posto udjela generičkih lijekova u ukupnom tržištu što pobija uvriježeno mišljenje kako je u Hrvatskoj generičko tržište nerazvijeno. Potrošnja generičkih kutija po stanovniku je na razini europskih zemalja, dok manji udio generika od nas ima jedino Slovenija i to unatoč jako razvijenoj domaćoj generičkoj proizvodnji. Generički lijekovi izuzetno su važni za održivost zdravstvenog sustava jer su cijene lijekova niže [zato što, između ostaloga, ne sadrže troškove istraživanja i razvoja]

PO STANOVNIKU HRVATSKA TROŠI NAJMANJE NA LIJEKOVE

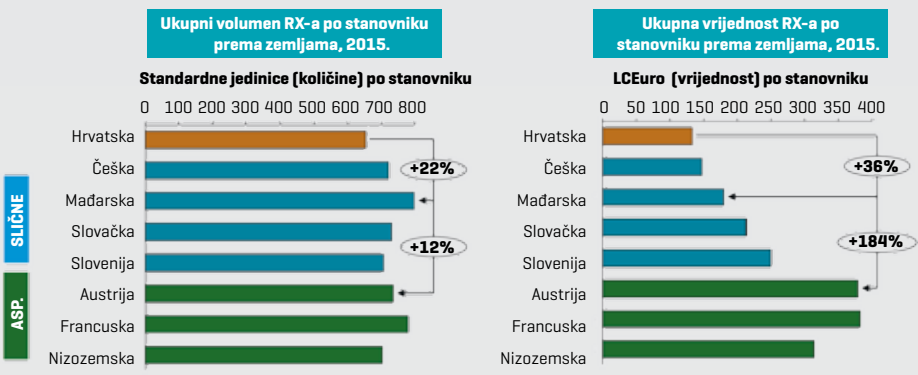
PODACI IZ 2015.					
DRŽAVA	NASELJENOST [MIL.]	BDP/PO STANOVNIKU	OČEKIVANA STAROST	UDIO IZDATAKA ZA ZDRAVSTVO U BDP-u [%]	POTROŠNJA Rx LIJEKOVA PO STANOVNIKU [EUR]
HRVATSKA	4.31	19 636	78	7.8	134
AUSTRIJA	8.71	43 000	81	11.2	379
FRANCUSKA	66.84	37 455	82	11.5	382
NIZOZEMSKA	17.02	44 727	82	10.9	264
SLOVENIJA	1.98	28 182	80	9.2	250
ČEŠKA	10.64	28 727	79	7.4	148
MAĐARSKA	9.9	23 818	76	7.4	181
SLOVAČKA	5.45	27 000	78	8.1	213

Izvor: 2015 WHO data (health expenditures), CIA World Factbook (population, GDP), MIDAS (Rx expenditures) IMS, listopad 2016.

Izvor: Baza podataka EUROSTAT

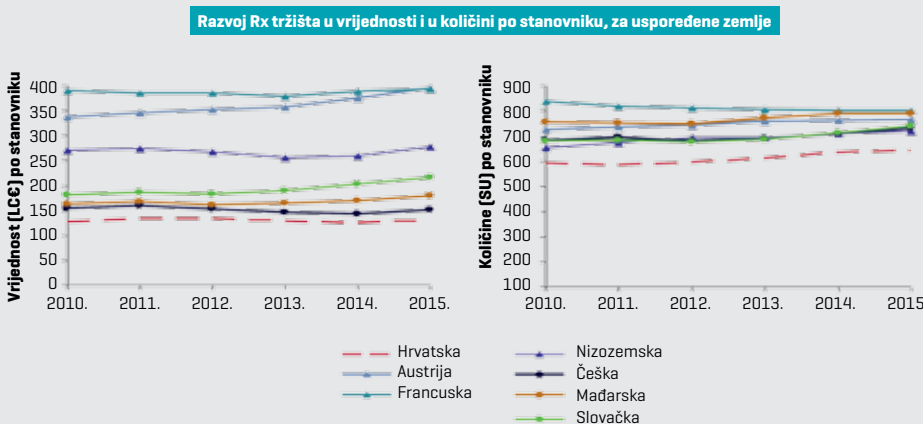
UZ NEŠTO NIŽI BROJ PAKIRANJA, TROŠAK SAMIH LIJEKOVA JE ZNAČAJNIJE NIŽI U USPOREDBI S OSTALIM ZEMLJAMA - > CIJENE LIJEKOVA U HRVATSKOJ SU NISKE

• U 2015. godini, promatrane zemlje potrošile su 3x više na Rx (vrijednosno) po stanovniku, ali samo 30% više količinski

Izvor: IMS Consulting Analysis, US Census Bureau, OCT 2016.

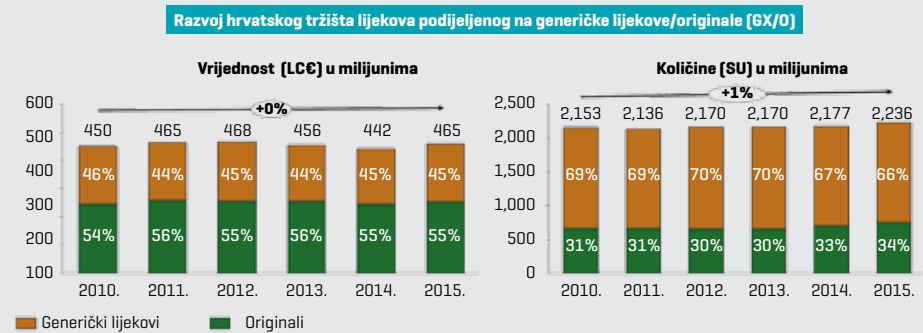
I PO VRIJEDNOSTI I PO KOLIČINI HRVATSKA ZNAČAJNO ZAOSTAJE PO POTROŠNJI PO STANOVNIKU U PROMATRANOM RAZDOBLJU

Listopad 2016.

Izvor: IMS Consulting Analysis, WHO, US Census Bureau

UDIO GENERIČKIH LIJEKOVA JE STABILAN - MINIMALNO SMANJIVANJE UDJELA KOLIČINE, UZ ZADRŽAVANJE FINANCIJSKE POTROŠNJE NA 45%

- Prodaja generika i dalje iznosi oko 45% vrijednosti
- Udio broja pakiranja je smanjen sa 69 na 66% od 2010.

Listopad 2016.

Izvor: IMS Consulting Analysis

ja dvostruko manji novčani iznos od Slovenije i tri puta manji od europskog prosjeka što predstavlja značajan problem. U konačnici, ovi se podaci ogledaju na jednom od najvažnijih pokazatelja kvalitete zdravstvene skrbi, a to je očekivano trajanje života koje je u Hrvatskoj manje za šest posto tj. za 4,6 godina u odnosu na Španjolsku koja ima najveće očekivano trajanje života od 82,5 godina. Na očekivano trajanje života izravno utječe i potrošnja lijekova koja je u Hrvatskoj daleko ispod europskog prosjeka. Tako dolazimo do još jedne stigme kako se u Hrvatskoj troši previše lijekova, kako su lijekovi preskupi te da su upravo lijekovi generator dugova u zdravstvu. Naime, i podaci HZZO-a u posljednjih desetak godina pokazuju da lijekovi nisu generator potrošnje u zdravstvu - do 2015. ukupan trošak zdravstva rastao je dvostruko više nego trošak za lijekove. Kako prema vrijednosti, tako i prema broju pakiranja Hrvatska značajno zaostaje u promatranom razdoblju. Podaci govore da je potrošnja inovativnih lijekova u vrijednosti po stanovniku oko 55 eura dok je potrošnja prema standardnim jedinicama također među najnižima u EU. Razlog tome je što inovativna farmaceutska industrija podliježe višestrukim mehanizmima kontrole cijena i propisivanja lijekova, za razliku od svih ostalih segmenata zdravstva.

U zadnje vrijeme spominje se izraz „porezne škare“. Ta se jezična konstrukcija može primijeniti i na farmaceutsku industriju, čime se želi istaknuti da su lijekovi višestruko podvrgnuti cjenovnim škarama čak i prije nego dođu do pacijenta i prije nego su plaćeni. Prvi korak je

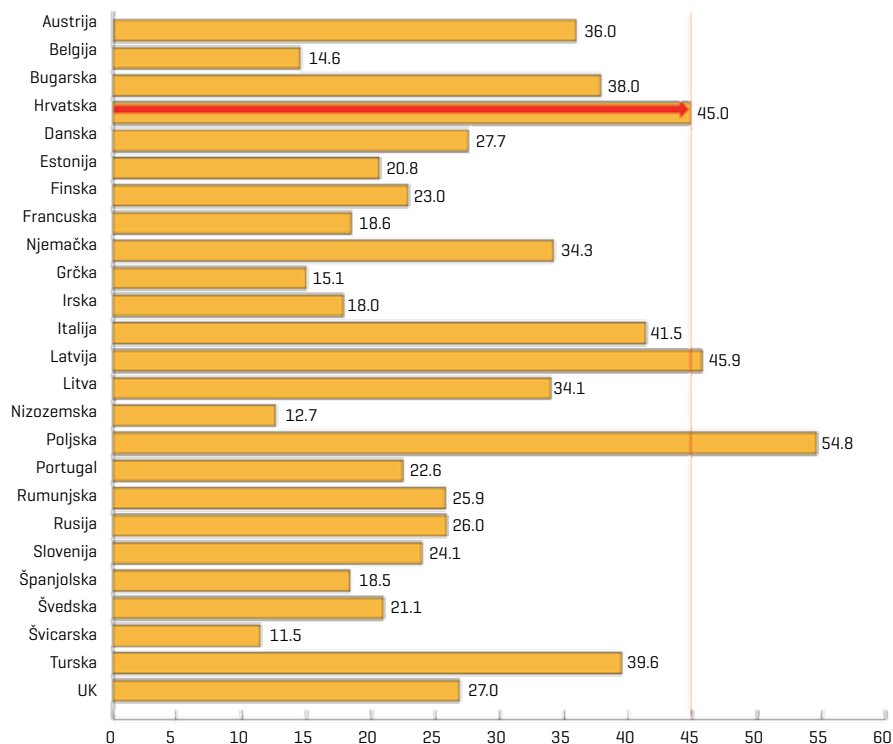

određivanje cijene u postupku uvrštavanja lijekova na liste HZZO-a, pri čemu je za velik broj bolničkih lijekova, kao i za sve lijekove uvrštene na Popis posebno skupih lijekova, potrebno potpisati ugovor o financiranju prema kojem proizvođači lijekova snose sav rizik prekoračenja dogovorenog iznosa. Idući korak podrazumijeva međunarodno referenciranje, potom terapijsko referenciranje cijena gdje se originalni lijekovi uspoređuju s generičkim, što dovodi do smanjenja cijena inovativnih lijekova i sigurno ne potiče inovativnost. Uz to na terenu postoji više od 100 kontrolora HZZO-a koji obeshrabruju propisivanje lijekova s Dopunske liste lijekova. Sve što je navedeno su razlozi zbog kojih je u Hrvatskoj smanjena dostupnost inovativnih lijekova koji dolaze na tržište kasnije nego u europskim zemljama, te radi kojih je proces uvrštenja na liste lijekova HZZO-a dugotrajan, a rezultira sa smanjenim i ograničenim indikacijama koje pokriva HZZO. Nadalje, postoji naputak o propisivanju najjeftinijih lijekova čime se diskriminira Dopunska lista lijekova HZZO-a, unatoč tome što prema postojećim zakonima, pacijent ima pravo na sve lijekove uvrštene u liste lijekova. To je slučaj i kod primjene lijekova s Dopunske liste u bolnicama gdje zbog postupaka javne nabave pacijent vrlo često ne može dobiti isti lijek koji već koristi, pri čemu se suočavamo s nedostatkom sustava za nadoplatu razlika.

ZAŠTO SU INOVATIVNI LIJEKOVI VAŽNI?

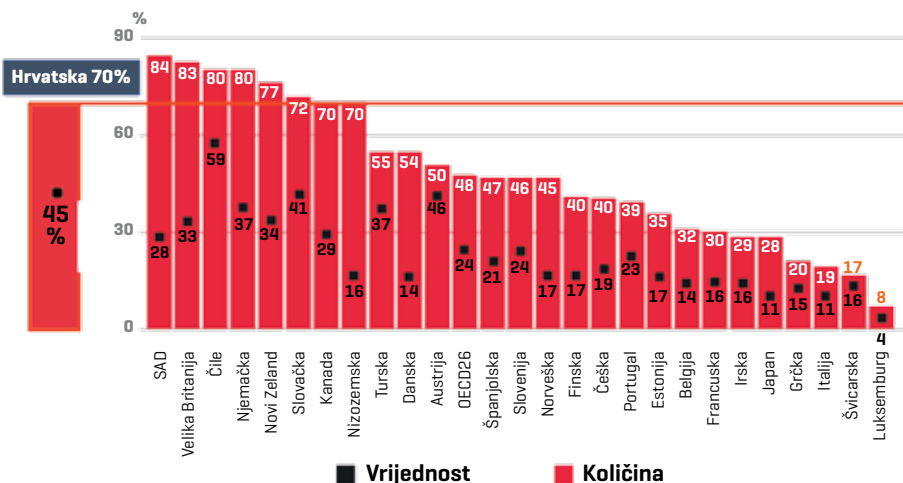
Zato što značajno pridonose produljenju prosječnog očekivanog trajanja života pri rođenju. Naime, od 2000. do 2009. godine opa-

UDIO GENERIČKIH LIJEKOVA U VRIJEDNOSTI (PREMA PROIZVOĐAČKIM CIJENAMA), 2013

Izvor: EFPIA

UDIO GENERIČKIH LIJEKOVA U UKUPNOM FARMACEUTSKOM TRŽIŠTU

Prema izvješću OECD-a „Health at a Glance 2015.“

ženo je poboljšanje prosječnog očekivanog trajanja života pri rođenju ponderiranog prema populaciji od 1,74 godine u svih 30 zemalja OECD-a. Procjenjuje se da su inovativni lijekovi pridonijeli tom poboljšanju za 73 posto nakon uzimanja u obzir drugih čimbenika kao što su prihod, obrazovanje, procijepljenost, smanjenje čimbenika rizika ili pristup zdravstvenoj zaštiti. Uz to, inovacije mijenjaju svijet. Primje-

rice, bolesti poput difterije, hripavca, boginja i dječje paralize iskorijenjene su u mnogim dijelovima svijeta, a osmero od desetoro djece danas može preživjeti leukemiju. Posljednjih 30 godina lijekovi su za 30 posto smanjili učestalost srčanih udara i oboljenja od kardiovaskularnih bolesti te su za više od 45 posto smanjili stopu smrtnosti.

No, rast BDP-a i zaposlenosti ne prate porast

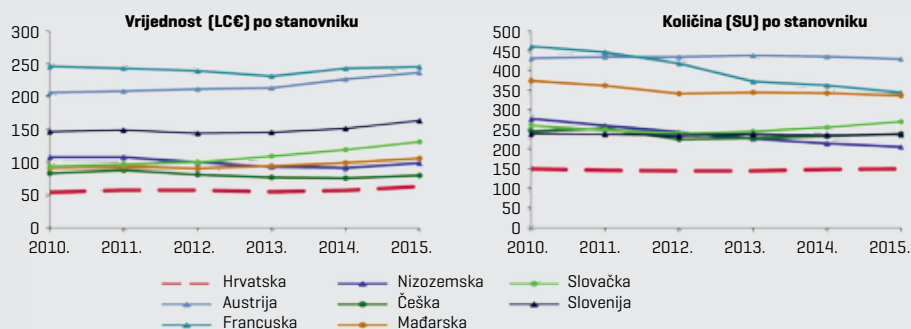
ZAKLJUČAK

- Hrvatska za zdravstvo izdvaja usporediv postotak BDP-a u odnosu na promatrane srednjeeuropske zemlje, ali u znatno manjem apsolutnom iznosu; u odnosu na zapadnoeuropske zemlje, izdvajanje je značajno niže
- Potrošnja lijekova na recept (po stanovniku) u Hrvatskoj je i dalje značajno niža i u vrijednosti i u broju kutija nego u zemljama okruženja. Cijene lijekova na recept u Hrvatskoj niže su nego u okolnim zemljama
- Potrošnja originalnih lijekova na recept (po stanovniku) u Hrvatskoj je najniža u odnosu na ispitivane zemlje iz okruženja
- Hrvatska ima razvijeno i stabilno generičko tržište u kojem je udio generičkih lijekova oko 45 posto u vrijednosti te oko 70 posto u volumnom udjelu
- I dalje ne postoje transparentni, racionalni, konzistentni i sveobuhvatni kriteriji za procjenu zdravstvenih tehnologija i za donošenje odluka o refundaciji lijekova
- iF! se zalaže za provedivo, predvidivo i transparentno okruženje po pitanju određivanja cijena lijekova i doplate, transparentnost odnosa te pravovremenu dostupnost inovativnih lijekova
- Iako inovativni lijekovi dokazano utječu na produljenje životnog i radnog vijeka, njihov dolazak u Hrvatsku osjetno kasni u odnosu na ostale zemlje EU
- Investicija u inovacije je investicija u zdravlje, a učinkovitije liječenje treba omogućiti kroz praćenje ishoda liječenja

POTROŠNJA INOVATIVNIH LIJEKOVA (PO STANOVNIKU) JE I DALJE NAJNIŽA U ODNOSU NA PROMATRANE ZEMLJE

Potrošnja inovativnih lijekova u vrijednosti i količini po stanovniku prema uspoređenim zemljama

Listopad 2016.

Izvor: IMS MIDAS Pharmaceutical sales valued at ex-manf price before rebates and discounts, IMS Consulting Analysis

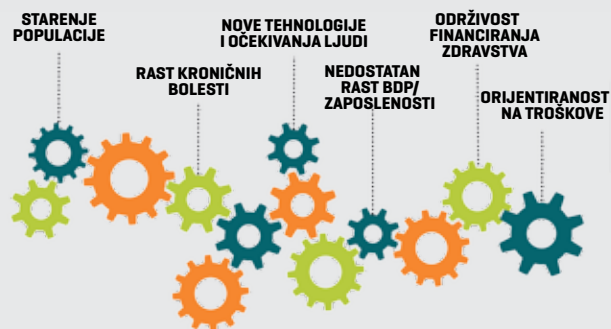
ZA ZDRAVIJU BUDUĆNOST

troškova u zdravstvu. Troškovi su uvjetovani starenjem populacije, rastom udjela kroničnih bolesti, novim tehnologijama i očekivanjima stanovništva, što dovodi do ograničavanja terapijskih mogućnosti za liječnike i njihove pacijente. Sve europske administracije morat će pronaći rješenje koje će omogućiti liječnicima da ne smanjuju terapijske mogućnosti svojim pacijentima zbog konstantnog minusa u zdravstvu te osigurati da se novac koji im je na raspolaganju potroši na najbolji mogući način. Da bi osigurali najučinkovitije liječenje za pacijente potrebno je osigurati smjernice liječenja, omogućiti multidisciplinarni pristup (posebno izražen kod onkoloških bolesti), uspostaviti registre bolesti, sustavno mjeriti kliničke ishode liječenja te prikupljati i analizirati sve dostupne podatke s ciljem praćenja i unapređenja ishoda liječenja. ■

Primjena (dostupnost) inovacije izravno je povezana s:

- poboljšanjem zdravstvenih ishoda
- produljenjem životnog vijeka ljudi
- povećanjem radne sposobnosti i produktivnosti stanovništva
- ekonomskim rastom i blagostanjem društva

Rana dostupnost novih terapija i ravnopravnost bolesnika najveći je, ali ne i nepremostiv, izazov

REDIZAJN
ZDRAVSTVENIH
SUSTAVA
(1920-1960-2020)

zdravstvo od usmjerenosti jedino na kontrolu troškova - okrenuti prema ishodima liječenja

sagledavanju ukupne dobrobiti postupaka ili liječenja

uštede u procesima koji nisu usmjereni prema ishodima